

Zaak C-439/23

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

13 juli 2023

Verwijzende rechter:

Tribunale Civile di Padova (Italië)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

22 juni 2023

Verzoekende partij:

KV

Verwerende partij:

CNR - Consiglio Nazionale delle Ricerche

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Beroep dat door KV is ingesteld met het oog op de opbouw van zijn anciënniteit en de daarmee verband houdende loonsverhogingen, tot vaststelling van zijn recht op erkenning van het volledige tijdvak waarin hij werk heeft verricht op basis van verschillende overeenkomsten voor bepaalde tijd bij de Consiglio Nazionale delle Ricerche (Nationale Wetenschapsraad) (hierna: „C.N.R.”) voorafgaand aan zijn aanstelling voor onbepaalde tijd, en tot oplegging van de verplichting aan de C.N.R. om zijn loopbaan opnieuw vast te stellen en de verschillen in het opgebouwde loon te betalen.

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële verwijzing

Verzoek tot uitlegging, op basis van artikel 267 VWEU, van clause 4, punt 1, van richtlijn 1999/70/EG, met name de vraag of deze kan worden toegepast op arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd die zijn opgesteld en gesloten op een tijdstip vóór de inwerkingtreding van die richtlijn, en op dergelijke

overeenkomsten die zijn opgesteld en gesloten in de periode tussen de datum van de inwerkingtreding van de richtlijn en het verstrijken van de aan de lidstaten gestelde termijn voor de omzetting daarvan.

Prejudiciële vraag

Moet clausule, 4, punt 1, van richtlijn 1999/70/EG van de Raad van 28 juni 1999 betreffende de door het EVV, de Unice en het CEEP gesloten raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd:

- *ratione temporis* worden toegepast op arbeidsverhoudingen voor bepaalde tijd die tot stand zijn gekomen en als gevolg van het verstrijken van de contractuele termijn zijn beëindigd vóór de inwerkingtreding van richtlijn 1999/70/EG (10 juli 1999);
- *ratione temporis* worden toegepast op arbeidsverhoudingen voor bepaalde tijd die tot stand zijn gekomen op grond van een vóór de inwerkingtreding van richtlijn 1999/70/EG (10 juli 1999) gesloten individuele arbeidsovereenkomst en die als gevolg van het verstrijken van de contractuele termijn zijn beëindigd in de periode tussen de inwerkingtreding van de richtlijn en het verstrijken van de aan de lidstaten gestelde termijn voor de omzetting daarvan (10 juli 2001);
- *ratione temporis* worden toegepast op arbeidsverhoudingen voor bepaalde tijd die tot stand zijn gekomen op grond van een individuele arbeidsovereenkomst die is gesloten in de periode tussen de inwerkingtreding van richtlijn 1999/70/EG (10 juli 1999) en het verstrijken van de aan de lidstaten gestelde termijn voor de omzetting daarvan (10 juli 2001), en die als gevolg van het verstrijken van de contractuele termijn na deze laatste datum zijn beëindigd?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, met name artikel 21;

Richtlijn 1999/70/EG, met name clausule 4, waarin het non-discriminatiebeginsel tussen werknemers met een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd en vergelijkbare werknemers in vaste dienst is neergelegd;

Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, met name artikel 267.

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Decreto legislativo 6 settembre 2001 n. 368 (wet nr. 368 van 6 september 2001), van kracht sinds 24 oktober 2001, waarin richtlijn 1999/70/EG is geïmplementeerd; met name artikel 6, op grond waarvan de werknemer die is

aangesteld uit hoofde van een overeenkomst voor bepaalde tijd, in verhouding tot de gewerkte periode, recht heeft op de verlofdagen en op alle voorzieningen die gelden voor vergelijkbare werknemers in vaste dienst, tenzij dit objectief gezien niet verenigbaar is met de aard van een overeenkomst voor bepaalde tijd.

Legge 20 marzo 1975, n. 70 (wet nr. 70 van 20 maart 1975), in de formulering zoals deze van kracht was op het moment van de feiten die aan de orde zijn in het hoofdgeding; met name artikel 36 dat aan de C.N.R. de mogelijkheid biedt onderzoekers en hooggespecialiseerd technisch personeel aan te stellen op basis van overeenkomsten voor bepaalde tijd met een maximumduur van vijf jaar.

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure

- 1 Overeenkomstig artikel 36 van wet nr. 70 van 20 maart 1975 heeft de C.N.R., een Italiaanse overheidsinstantie die is belast met het verrichten en bevorderen van onderzoeksactiviteiten op de voornaamste gebieden van kennisontwikkeling en de toepassing daarvan, met de verzoekende partij, KV, verschillende arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd gesloten.
- 2 Van 2 november 1993 tot en met 31 maart 1995 en van 1 augustus 1995 tot 1 augustus 2000 was K.V. namelijk door de C.N.R. als technologie-expert van niveau III in dienst genomen, terwijl hij van 4 september 2000 tot en met 31.12.2001 als onderzoeker van niveau III werd aangesteld.
- 3 Dat laatste contract is op 30 september 2001 ontbonden, nadat KV een sollicitatieprocedure op basis van vergelijkend onderzoek succesvol had afgerond, waarna hij met ingang van 1 oktober 2001 voor onbepaalde tijd als onderzoeker van niveau III werd aangesteld.
- 4 Op het moment waarop hij in vaste dienst kwam, werd aan KV echter niet de anciënniteit toegekend die hij had opgebouwd op grond van de arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd die waren gesloten op een tijdstip vóór het verstrijken van de aan de lidstaten gestelde termijn voor de omzetting van richtlijn 1999/70/EG, dat wil zeggen 10 juli 2001.
- 5 Daarom heeft KV op 8 februari 2022 beroep ingesteld bij de Tribunale di Padova (rechter in eerste aanleg Padua, sectie civiel, Italië). Daarbij heeft hij verzocht om de erkenning van het tijdvak waarin hij heeft gewerkt op basis van deze drie arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd met het oog op opbouw van zijn anciënniteit in dat tijdvak en de daarmee verband houdende gevolgen voor zijn bezoldiging.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 6 De C.N.R. concludeert in rechte tot verwerping van het beroep met het argument dat richtlijn 1999/70/EG geen terugwerkende kracht heeft.

Korte uiteenzetting van de motivering van de prejudiciële verwijzing

- 7 De verwijzende rechter merkt allereerst op dat in het hoofdgeding vaststaat dat naar Italiaans recht de tijdvakken, waarin de op grond van artikel 36 van wet nr. 70/1975 voor bepaalde tijd aangestelde werknemer werk heeft verricht, niet worden meegenomen bij de berekening voor de erkenning van de in totaal opgebouwde anciënniteit, zelfs niet in geval van een latere aanstelling voor onbepaalde tijd, anders dan het geval is voor het personeel met eenzelfde functie dat van meet af aan voor onbepaalde tijd is aangesteld.
- 8 De verwijzende rechter is van oordeel dat voor de onderhavige prejudiciële verwijzing de vraag relevant is naar de temporele werkings sfeer van clause 4, punt 1, van richtlijn 1999/70/EG, die sinds 10 juli 1999 van kracht is en door de lidstaten uiterlijk op 10 juli 2001 moest zijn omgezet. In dit verband stelt hij vast dat er in de Italiaanse rechtspraak twee verschillende benaderingen bestaan.
- 9 Volgens de eerste benadering is clause 4 van deze richtlijn, en dus het daarin neergelegde non-discriminatiebeginsel, niet van toepassing op arbeidsverhoudingen voor bepaalde tijd die volledig zijn vervuld vóór de aan de lidstaten voor de omzetting van de richtlijn gestelde termijn. Deze benadering vindt steun in het beginsel van het verbod van terugwerkende kracht van het Unierecht. Volgens dit beginsel zijn materiële rechtsregels slechts van toepassing op feitelijke situaties die sinds hun inwerkingtreding zijn ontstaan, tenzij het Unierecht zelf de terugwerkende kracht ervan bepaalt.
- 10 Volgens de tweede en meest recente benadering, die vaste rechtspraak van de Corte di cassazione (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Italië) lijkt te zijn geworden, kunnen ook de tijdvakken waarin werk voor bepaalde tijd is verricht en die volledig zijn afgerond vóór de inwerkingtreding van richtlijn 1999/70/EG, in aanmerking worden genomen bij de berekening van de in totaal opgebouwde anciënniteit van de werknemer die voor onbepaalde tijd is aangesteld. Deze benadering berust op het in de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie neergelegde uitleggingsbeginsel. Volgens dit beginsel is een nieuwe regeling, behoudens uitzondering, onmiddellijk van toepassing op de „toekomstige gevolgen” van situaties die onder de oude regeling zijn ontstaan (arresten van 10 juni 2010, INPS, C-395/08 en C-396/08, punt 53; 12 september 2013, Kuso, C-614/11, punt 25; 14 april 1970, Brock, C-68/69, punt 7; 10 juli 1986, Licata/CES, C-270/84, punt 31; 18 april 2002, Duchon, C-290/00, punt 21; 11 december 2008, Commissie/Freistaat Sachsen, C-334/07, punt 43; 22 december 2008, Centeno Mediavilla e.a./Commissie, C-443/07, punt 61).
- 11 Volgens de verwijzende rechter moet dit uitleggingsbeginsel dat in de rechtspraak van het Hof is neergelegd, echter aldus worden opgevat dat het steun biedt aan de eerste van deze twee benaderingen in de rechtspraak. Wanneer het Hof van Justitie verklaart dat de regel van toepassing is op de „toekomstige gevolgen”, wil het in beginsel alleen verwijzen naar feitelijke situaties die zijn ontstaan vóór de

inwerkingtreding van de nieuwe regel van Unierecht en die, in het kader van de wezenlijke continuïteit ervan, daarna zelfs voortduren, en niet op situaties die vóór de inwerkingtreding van de regel zijn ontstaan en volledig zijn afgerond.

- 12 Volgens de verwijzende rechter strookt deze conclusie met de beperkingen die worden gesteld door de beginselen van rechtszekerheid en bescherming van het gewettigd vertrouwen, die uitsluiten dat materiële regels van Unierecht met terugwerkende kracht van toepassing zijn op vóór hun inwerkingtreding verworven rechtsposities, tenzij uit de bewoordingen, de doelstelling of de opzet ervan duidelijk blijkt dat die gevolgen eraan moeten worden toegekend (arresten van 25 februari 2021, *Caisse pour l'avenir des enfants*, C-129/20, punt 31; 29 januari 2002, *Pokrzeptowicz-Meyer*, C-162/00, punten 49-50; 26 maart 2015, *Commissie/Moravia Gas Storage*, C-596/13 P, punten 32 en 33; 7 november 2013, *Gemeinde Altrip e.a.*, C-72/12, punt 22; 12 november 1981, *Meridionale Industria Salumi e.a.*, van C-212/80 tot en met C-217/80, punt 9; 23 februari 2006, *Molenbergnatie*, C-201/04, punt 31; 10 februari 1982, *Bout*, C-21/81, punt 13; 15 juli 1993, *GruSa Fleisch*, C-34/92, punt 22).
- 13 De verwijzende rechter merkt op dat een dergelijke uitlegging overigens juist voortvloeit uit de arresten van het Hof die in deze tweede benadering in de nationale rechtspraak ten grondslag worden gelegd aan de andere uitlegging ervan (arresten van 10 juli 1986, *Licata/CES*, C-270/84, punt 31; 29 juni 1999, *Butterfly Music*, C-60/98, punt 24; 14 april 1970, *Brock*, C-68/69, punten 6-9; 24 januari 2018, *Pantuso e.a.*, C-616/16 en C-617/16, punt 37; 22 december 2008, *Centeno Mediavilla e.a./Commissie*, C-443/07, punt 64; *Commissie/Freistaat Sachsen*, C-334-07, punten 33 en 53; 22 december 2010, *Gavieiro en Torres*, C-444/09 en C-456/09, punt 90; 10 juni 2010, *INPS*, C-395/08 en C-396-08, punten 52-55; 22 juni 2022, *Volvo*, C-267/20, punten 99-104, en de genoemde arresten *Pokrzeptowicz-Meyer* en *Kuso*).
- 14 In deze omstandigheden is de verwijzende rechter van oordeel dat clausule 4, punt 1, van richtlijn 1999/70/EG, uitgelegd in het licht van de rechtspraak van het Hof inzake het verbod van terugwerkende kracht van het Unierecht en de toepasselijkheid van een regel op de „toekomstige gevolgen” van situaties die in het verleden zijn ontstaan, aldus moet worden uitgelegd dat zij niet van toepassing is op de arbeidsverhoudingen voor bepaalde tijd tussen de verzoekende partij en de C.N.R. van 2 november 1993 tot en met 31 maart 1995 en van 1 augustus 1995 tot 1 augustus 2000, aangezien beide arbeidsverhoudingen vóór het verstrijken van de termijn voor omzetting van de richtlijn hebben bestaan en zijn geëindigd. Deze clausule is daarentegen wel van toepassing op de arbeidsverhouding voor bepaalde tijd tussen de verzoekende partij en de C.N.R. van 4 september 2000 tot en met 30 september 2001, aangezien deze arbeidsverhouding op de datum van het verstrijken van de termijn voor omzetting van de richtlijn al bestond.